



Acta Carpathica Occidentalis

PŘÍRODA ZÁPADNÍCH KARPAT



Muzeum regionu Valašsko, Vsetín
Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně



Nálezy podkornice osikové *Mezira tremulae tremulae* (Hemiptera: Heteroptera: Aradidae) v Bílých Karpatech

Findings of the flat bug *Mezira tremulae tremulae* (Hemiptera: Heteroptera: Aradidae) in the White Carpathians

●
Ondřej Konvička

Kúty 1959, CZ-760 01 Zlín, Czech Republic; e-mail: brouk.vsetin@centrum.cz

Keywords: *Mezira tremulae*, faunistics, critically endangered species, Czech Republic, dead wood, Moravia, saproxylic insect, White Carpathians

Abstract: *Mezira tremulae tremulae* (Germar, 1822), a rare saproxylic species of flat bugs (Hemiptera: Heteroptera: Aradidae), is recorded here for the first time from the White Carpathians (eastern Moravia, Czech Republic). It was found in an old beech forest within the Sidonie Nature Reserve in the Vlárský průsmyk Pass. The distribution of *M. tremulae tremulae* in the Czech Republic is discussed and shown in a map.

ÚVOD

Podkornice osiková *Mezira tremulae* (Germar, 1822) (Obr. 1) je palearktickým diskontinuálně rozšířeným druhem plošnice. Nominotypický poddruh *Mezira t. tremulae* (Germar, 1822) je znám z Běloruska, Bosny a Hercegoviny, Bulharska, České republiky, Chorvatska, Itálie, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Moldavska, Německa, Norska, Polska, Rakouska, Rumunska, Ruska (evropská část), Řecka, Slovenska, Švédska a Ukrajiny. Výskyt poddruhu *Mezira t. caucasica* Vásárhelyi, 1982 je uváděn z kavkazské části Ruska, Ázerbájdžánu a Gruzie, a poddruh *M. t. ussuriensis* Vásárhelyi, 1982 se vyskytuje v Japonsku a na ruském Dálném východě (HEISS 2001; AUKEMA et al. 2013; HEMALA et al. 2018). Z České republiky byly dosud známy pouze dva nálezy, a to z lokality Hluboká nad Vltavou v jižních Čechách (KMENT et al. 2003) a z národní přírodní rezervace Křivé jezero na jižní Moravě (EZER 2019).

Podkornice osiková je v Evropě vzácný druh žijící v prasklinách nebo pod volnou kůrou starých pahýlů a kmenů listnatých stromů porost-

lých dřevokaznými houbami, nejčastěji buků, bříz, dubů, jasanů, javorů, lip, ořešáků či topolů (STEHLÍK & HEISS 2001; HEISS & PÉRICART 2007; WACHMANN et al. 2007; HEMALA et al. 2018). Ve východní Evropě byl občas hlášen i z jehličnatých stromů – jedlí a borovic (STICHEL 1962; WAGNER 1966; WACHMANN et al. 2007).

Druh byl v červeném seznamu bezobratlých České republiky (KMENT et al. 2017) zařazen do kategorie „regionálně vyhynulý“, po následném nálezu z jižní Moravy by však měl být dle kritérií IUCN zařazen do kategorie „kriticky ohrožený“ (EZER 2019).

V předkládané práci uvádím další, dosud nepublikované nálezy z Moravy, a to z pohorí Bílých Karpat, a shrnuji dosavadní údaje o rozšíření druhu v České republice v síťové mapě (Obr. 2).

METODIKA

Lokality jsou doplněny čísly polí síťového mapování podle práce ZELENÝ (1972). V textu jsou použity následující zkratky: AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny České re-



Obr. 1: Podkornice osiková *Mezira tremulae tremulae* (Germar, 1822). Fotografie Aleš Sedláček.
Fig. 1: The flat bug *Mezira tremulae tremulae* (Germar, 1822). Photograph by Aleš Sedláček.

publiky, coll. – sbírka, det. – určil, env. – okolí, lgt. – sbíral, Mts. – pohoří, or. – východní, NPR – národní přírodní rezervace, PP – přírodní památka, PR – přírodní rezervace.

VÝSLEDKY

Přehled nálezů podkornice osikové *Mezira tremulae tremulae* (Germar, 1822) v České republice

Studovaný materiál

Moravia or.: Bílé Karpaty Mts., Brumov-Bylnice env., Vlárský průsmyk, PR Sidonie (6974), 49°3'11"N 18°4'18" E, 520 m n. m., 22. V. – 13. VI. 2020, 1 ex., v nárazové pasti; 13. VI. 2020, 6 ex.; 13. VI. – 25. VII. 2020, 3 ex., v nárazové pasti; 25. VII. 2020, 1 ex., vše lgt., det. et coll. O. Konvička. Poznámka: Dne 13. VI. 2020 v poledne za slunečného a dusného počasí byly pozorovány desítky jedinců lezoucích po čerstvě spadlém, částečně osluněném buku, několik jedinců létalo okolo bukového pahýlu stejného stromu, na němž byla umístěna nárazová past.

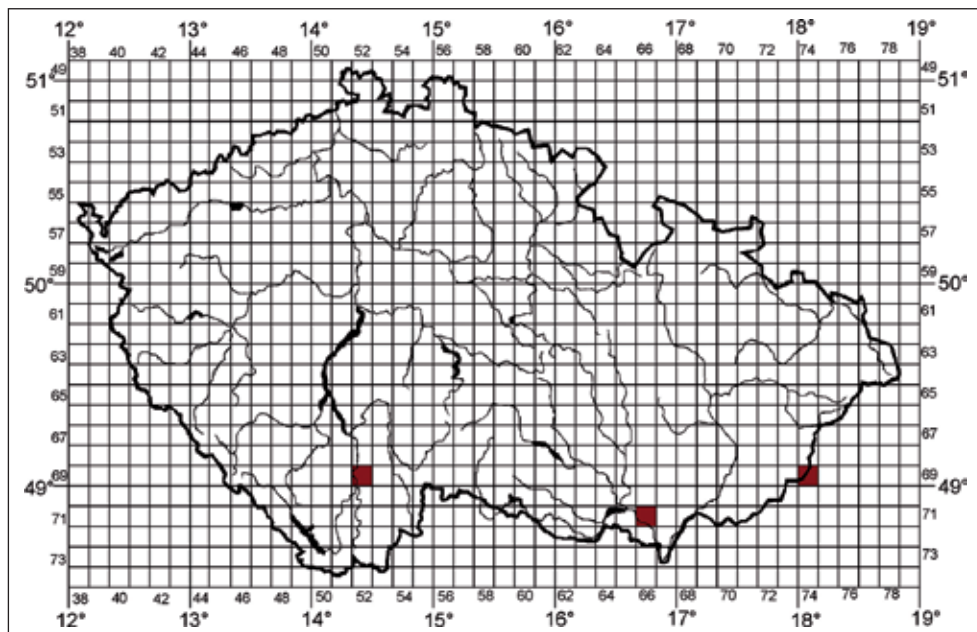
Dříve publikované údaje

KMENT et al. (2003): Hluboká nad Vltavou (6952), jeden samec nalezen v roce 1984.

EZER (2019): Přítluky env., NPR Křivé jezero (7166), 4 ex. nalezeny v roce 2019.

DISKUZE A ZÁVĚR

Výše uvedené nálezy podkornice osikové jsou prvními z pohoří Bílých Karpat – během poměrně intenzivního faunistického průzkumu ploštic CHKO Bílé Karpaty v letech 1998–2010 zde tento druh na rozdíl od jiných podkornic zaznamenán nebyl (KMENT & BAŇAŘ 2012). Zároveň se jedná o jeho druhou známou lokalitu na Moravě a teprve třetí v České republice. Potvrzuje se tak velmi lokální a diskontinuální výskyt *Mezira tremulae* na našem území. Vzhledem k jeho nenápadnosti a skrytému způsobu života však nelze vyloučit jeho ojedinělý výskyt i na dalších lokalitách s dlouhodobou kontinuitou biotopu a velkým množstvím mrtvého dřeva. V posledních letech přibýlo i několik nových nálezů v okolních státech (např. ECKELT & HEISS 2017; HEMALA et al. 2018; CUNEV et al. 2019). Nárůst nálezů může být daný buď zvýšenou intenzitou výzkumu saproxylického hmyzu nebo spontánním šířením druhu, resp. všeobecným vzestupem početnosti. Vzhledem k tomu, že všechny tři známé české lokality patří mezi nejzachovalejší a nejvýznamnější z hle-



Obr. 2: Mapa rozšíření *Mezira tremulae tremulae* (Germar, 1822) v České republice.

Fig. 2: Map showing the distribution of *Mezira tremulae tremulae* (Germar, 1822) in the Czech Republic.

diska saproxylického hmyzu, domnívám se, že v České republice se jedná spíše o důsledek intenzivnějšího průzkumu.

Přírodní rezervace Sidonie (Obr. 3) ve Vlárském průsmyku, kde byla podkornice osiková nalezena, patří mezi nejčennější lesní chráněná území v Chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty a podle názoru autora i v celé České republice. Jedná se o bukový porost o stáří přibližně 210 let, s vtroušeným výskytem javoru kleny a jilmu horského. Unikátnost lokality dokládá také autorem zjištěné nebývale velké množství vzácných a ohrožených saproxylických a mykofágických druhů brouků, např. *Benibotarus taygetanus* (Pic, 1905) (Lycidae); *Corticeus bicoloroides* Roubal, 1933 (Tenebrionidae), *Crepidophorus mutilatus* (Rosenhauer, 1847) (Erotylidae), *Derodontus macularis* (Fuss, 1850) (Derodontidae); *Erotides cosnardi* (Chevrolat, 1831) (Lycidae); *Hylis cariniceps* (Reitter, 1902) (Eucnemidae); *Ischnodes sanguinicollis* (Panzer, 1793) (Elateridae); *Leiestes seminiger* (Gyllenhal, 1808) (Endomychidae); *Melandrya dubia* (Schaller, 1783) (Melandryidae); *Mycetoma suturale* (Panzer, 1797) (Tetratomidae);

Phytobaenus amabilis amabilis R. F. Sahlberg, 1831 (Aderidae); *Platyedema dejeani* Laporte de Castelnau & Brullé, 1831 (Tenebrionidae); *Rhysodes sulcatus* (Fabricius, 1787) (Rhysodidae); *Rosalia alpina* (Linnaeus, 1758) (Cerambycidae), *Ulorhinus bilineatus* (Germar, 1819) (Anthribidae), *Xylophilus corticallis* (Paykull, 1800) (Eucnemidae) a další (viz AOPK ČR 2020), které jsou zařazeny do Červeného seznamu ohrožených druhů České republiky (HEJDA et al. 2017). Podkornice osiková byla totiž nalezena při inventarizačním průzkumu saproxylických brouků. Význam a biologická unikátnost lokality jsou dány zejména dlouhodobou kontinuitou stanoviště a nebývale vysokým množstvím mrtvého dřeva v různých stádiích rozkladu. Jako problém se z hlediska dlouhodobého přežívání významných saproxylických druhů jeví malá rozloha rezervace (13,06 ha), kdy nejnáročnějším druhům nemusí takto malý a ohraničený prostor stačit a druhy zde mohou postupně vyhnout. Bylo by tedy velmi žádoucí co nejdříve prostor vhodný pro vzácné druhy saproxylického hmyzu výrazně rozšířit a značně navýšit množství mrtvého dřeva



Obr. 3: Místo nálezu *Mezira tremulae tremulae* (Germar, 1822) – PR Sidonie ve Vlárském průsmyku. Fotografie Ondřej Konvička.

Fig. 3: The site of finding of *Mezira tremulae tremulae* (Germar, 1822) in the Nature Reserve Sidonie in the Vlárský průsmyk Pass (White Carpathians). Photograph by Ondřej Konvička.

v okolí stávající rezervace. Jako logické a velmi vhodné řešení se nabízí propojení PR Sidonie s nedalekou PP Okrouhlá a s posledním větším celkem dosud nechráněných, starých a biologicky velmi cenných, bukodubových porostů ve Vlárském průsmyku na jižních svazích kóty Okrouhlá.

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych na tomto místě poděkoval Petru Kmentovi (Praha) a Igoru Malenovskému (Brno) za cenné informace, rady a připomínky k textu. Aleši Sedláčkovi (Hranice) patří díky za zhotovení fotografie podkornice osikové. Práce je součástí projektu „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v České republice“ organizovaného Agenturou ochrany přírody a krajiny České re-

publiky (číslo projektu: CZ.05.4.27/0.0/0.0/17_078/0005239).

LITERATURA

- AOPK (2020): Náleзовá databáze ochrany přírody. [on-line databáze; portal.nature.cz]. 2020-09-19.
- AUKEMA B., RIEGER CH. & RABITSCH W. (eds) (2013): *Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region. VI. Supplement. The Netherlands Entomological Society, Amsterdam*, xxiii + 629 pp.
- CUNEV J., HEMALA V., FRANC V. & BALÁZS A. (2019): Additional records of the rare flat bug *Mezira tremulae* (Hemiptera: Heteroptera: Aradidae) from Slovakia. (Doplňující nálezy vzácnéj podkôrničky osikovej, *Mezira tremulae* (Hemiptera: Heteroptera: Aradidae) zo Slovenska). *Naturae tutela* 23(1): 95–99.
- ECKELT A. & HEISS E. (2017): *Mezira tremulae tremulae* (Germar, 1822) (Heteroptera: Aradidae), Erstnachweis für Österreich. *Mezira tremulae tremulae* (Germar, 1822) (Heteroptera: Aradidae), first record for Austria. *Beiträge zur Entomofaunistik* 18: 151–153.

- EZER E. (2019): Faunistic records from the Czech Republic – 475. Hemiptera: Heteroptera: Aradidae. *Klapalekiana* 55: 259–260.
- HEISS E. (2001): Superfamily Aradoidea Brullé, 1836, pp. 3–34. In: AUKEMA B. & RIEGER CH. (eds): *Catalogue of the Heteroptera of the Palaearctic Region. Vol. 4, Pentatomorpha I.* The Netherlands Entomological Society, Amsterdam, xiv + 346 pp.
- HEISS E. & PÉRICART J. (2007): *Faune de France. France et régions limitrophes. 91. Hémiptères Aradidae Piesmatidae et Dipsocoromorphes Euro-Méditerranéens.* Fédération Française des Sociétés de Sciences Naturelles, Paris, 509 pp + 8 pls.
- HEMALA V., WIEZIK M. & FRANC V. (2018): Rediscovery of the rare fat bug *Mezira tremulae* (Hemiptera: Heteroptera: Aradidae) in Slovakia. *Naturae Tutela* 22: 69–78.
- KMENT P. & BAŇAŘ P. (2012): True bugs (Hemiptera: Heteroptera) of the Bílé Karpaty Protected Landscape Area and Biosphere Reserve (Czech Republic). *Acta Musei Moraviae, Scientiae biologicae* 96(2): 323–628.
- KMENT P., BRYJA J., JINDRA Z., HRADIL K. & BAŇAŘ P. (2003): New and interesting records of true bugs (Heteroptera) from the Czech Republic and Slovakia II. *Klapalekiana* 39: 257–306.
- KMENT P., HRADIL K., STRAKA M. & SYCHRA J. (2017): Heteroptera (ploštice), pp. 137–147. In: HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. (eds): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. (Red List of threatened species of the Czech Republic. Invertebrates). *Příroda*, Praha 36: 1–612.
- STEHLÍK J. L. & HEISS, E. (2001): Results of the investigations on Heteroptera in Slovakia made by the Moravian museum (Aradidae, Pyrrhocoridae). *Acta Musei Moraviae, Scientiae biologicae* 86: 177–194.
- STICHEL W. (1962): *Illustrierte Bestimmungstabellen der Wanzen. II. Europa (Hemiptera-Heteroptera Europae).* Volumen 4. Wolfgang Stichel, Berlin-Hermsdorf, 838 pp.
- WAGNER E. (1966): *Die Tierwelt Deutschlands und der angrenzenden Meeresteile nach ihren Merkmalen und nach ihrer Lebensweise. 54. Teil. Wanzen oder Heteropteren. I. Pentatomorpha.* VEB Gustav Fischer Verlag, Jena, 235 pp.
- WACHMANN E., MELBER A. & DECKERT J. (2007): *Wanzen. Band 3. Pentatomomorpha I. Die Tierwelt Deutschlands. 78. Teil.* Verlag Goecke & Evers, Keltern, 272 pp.
- ZELENÝ J. (1972): Návrh členění Československa pro faunistický výzkum. (Entwurf einer Gliederung der Tschechoslowakei für Zwecke der faunistischen Forschung). *Zprávy Československé Společnosti Entomologické při ČSAV* 8: 3–16.



OBSAH | CONTENTS

Články | Articles

- 3 • ELIÁŠ st. Pavol | Cievnaté rastliny zrúcaniny stredovekého hradu Likava na strednom Slovensku
- 12 • KONVIČKA Ondřej | Nálezy podkornice osikové *Mezira tremulae tremulae* (Hemiptera: Heteroptera: Aradidae) v Bílých Karpatech
- 17 • KANDRNÁL Ladislav | Zajímavé nálezy brouků v Kunovicích a jeho okolí na Uherskohradištsku
- 27 • KONVIČKA Ondřej & KANDRNÁL Ladislav | Tesařík alpský (*Rosalia alpina alpina*) ve Chřibech
- 33 • KONVIČKA Ondřej | Druhá lokalita včelovníka velikononočního (*Apalus bimaculatus*) (Coleoptera: Meloidae) v České republice
- 36 • FRANC Valerián & HEMALA Vladimír | Nové pozoruhodné nálezy chrobáků (Coleoptera) v městském parku v Banské Bystrici, Slovensko
- 43 • TRÁVNÍČEK Dušan | Vodní brouci některých přírodních rezervací a památek v Bílých Karpatech a nálezy nových druhů pro tuto oblast
- 53 • DVOŘÁK Libor & POLÁČEK Rostislav | Stružilký (Diptera: Anisopodidae) České republiky: přehled dosavadních znalostí
- 60 • LUSK Stanislav, LOJKÁSEK Bohumír & HALAČKA Karel | Rybí osídlení Vsetínské Bečvy a Rožnovské Bečvy na konci 20. století
- 69 • TYLLER Zdeněk | Pravděpodobný záznam výskytu kočky divoké (*Felis silvestris*) v PP Kaňúry v CHKO Bílé Karpaty

Aktuality a Personálie | Currents News and Personals

- 72 • Odešel sběratel a preparátor motýlů Libor Fiala
- 73 • Východomoravská pobočka České společnosti entomologické v roce 2020
- 79 • Geologické výstavy v Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně v „kovídomém“ roce 2020
- 86 • Moravskoslezská pobočka České botanické společnosti v roce 2020
- 93 • Síťové mapování cévnatých rostlin v okrese Vsetín mimo CHKO Beskydy v roce 2020
- 96 • Acta Carpathica Occidentalis